

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

8. De Artificio Suasionum & Dissuasionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

salus animæ, corporis, fortunarum, compendiosius est ad suasionem, & dissuasionem iter. Ecce Olibano comiti multis criminibus immerito, suadendum fuit, vt religiosum institeret, aut vtilitatis magnitudo hominem ad alia omnia, vt videbatur, prorsus natum inflectere potuisset, vt id consilij caperet? At vbi à viro sancto, cui suam conscientiam permiserat, audiuit nullum aliud ad æternam felicitatem sibi iter esse relictum: Homo, qui à teneris aulæ delicijs affluenter, ita repente est immutatus, vt relicto pristino vitæ genere, totum se religiosæ disciplinæ committeret. Oreyus hamo caprus luculentius sibi vulnus infert, vt hamum extradat: Qui veneno infectum habent membrum, id patiuntur, quanquam acerrimo dolore excindi, laniam omnem subeunt, vt quod reliquum est vitæ, seruent, ac tueantur, inducti vna ratione necessitatis.

Platus l. c. 14.

Oreyus piscis ars. Elianus de anima lib. 6.

Nec aliud habet potentius argumentum M. Tullius ad suadendum bellum aduersus M. Antonium, quam istud, *Agitur enim, non quæ conditione victuri, sed victurine sumus, an cum supplicio, ignominiaq; periturus.*

Cicero Philip. 4.

Additur his quoque capitibus facilis, iucundique ratio, quæ non leue ad inflectendos animos forta est momentum. Quamuis enim res, & honesta sit, & multas contineat cum honestate coniunctas vtilitates; tamen si nimis sit operosa, deterret plerumque animos, & minores habet ad suadendum emulsiões.

De argumentis, & affectibus generis deliberatiui.

CAPVT VII.

Argumenta huius generis primùm sunt omnes loci topici, de quibus libro quarto fusius actum est, deinde auctoritates, & testimonia, pacta, conuentiones, exempla, & cætera similia.

Sed nihil ita familiare est, ac sunt rerum, personarum, locorum, temporum, rationum, causarum denique adiuncta, è quibus, si rem bene discutias, inuenies omnia fere decerpi argumenta.

Dilabor. gen.

Nec vllum validius est relum, quam omnibus communibus de honestate digres-

sionibus, ad ea, quæ rei intima sunt deuenire.

Affectus autem huius partis præcipui sunt, desiderij, spei, amoris, timoris. Nam vel bona querenda proponuntur, & tunc eorum desiderium excitari, atque inflammari solet: vel ad desiderium accedit certa, atque explorata ratio facultatum, quibus ea facile possumus assequi, & hoc spem erigit, erectamque fouet, ac sustentat: Vel rei bonitas, pulchritudo, vtilitas, quasi præsens ob oculos ponitur, vt ardentiores quasdam amoris faces iniiciat. Si contra dissuadendum est, res impeditæ, difficiles, molestæ, terribiles ingeruntur, quibus motus terroris, & desperationis commouentur.

Affectus.

Demades orator, cum fortè ad Philippum Regem legatus missus esset, vt eum Athenarum desiderio incenderet, urbem descripsit in mensa. Contra, Cicero vt pacem dissuadeat cum M. Antonio faciendam, postquam nullam intercedere posse ostendit, vt motus terroris, & odij inurat, eius crudelitatem depingit.

Hermog. lib. 1. de Inuent.

Nullus ei ludus videtur esse iucundior, quam cruor, quam cædes, quam ante oculos trucidatio ciuium.

Cicero Philip. 4.

De artificio suasionum, & dissuasionum.

CAPVT VIII.

Suasionis igitur, vel dissuasionis hoc primum caput est, vt venæ teneantur hominum, intimique eorum delibentur sensus, cum quibus res agenda est. Neque solum natura, ingenium, institutio, conditio, sed etiam affectus, vt amores, odia, merus, voluptates, & priuata quæque adiuncta perquirenda sunt; Quæ, quò melius dignoscuntur, eò faciliorem suppeditant persuadendi rationem.

Suadendi & persuadendi ars.

Atque vt Imperator in vrbis obsidione loca omnia sagacissimè pertentat, vt qua parte debiliorem viderit, hac impressionem faciat, sic orator omnes pectoris aditus collustrat, antequam destinato, quod cupit, ictu feriat. Hæc ars fuit Alexandri Magni, non minus disertis oratoris, quam nauis Principis, qui cum exercitum haberet, ex varijs gentibus conflatum,

Curtius lib. 4.

Gggg 3 flatum,

Atum, varia oratione, vt cuiusque animis aptum erat, milites alloquebatur. Macedones tot bellorum in Europa victores, ad subigendam Asiam, atque vltima Orientis, non ipsius magis, quam suo ductu profecti, inueterata virtutis admocebantur. Illos terrarum orbis liberatores, ementosque olim Herculis, & Liberi patris terminos non Peris modo, sed etiam omnibus gentibus imposituros iugum. Macedonum Bactra, & Indos fore: Minima esse, quae nunc intuerentur: sed omnia victoria parati. Haec apud generosos animos. Deinde cum videret tot terrarum spatia ementos, non nihil difficultatum occurru retardari insinuat.

Suaſionis artificiosa exemplū.

Non praeuictis petris Illyricorum, & Thraciae saxis sterilem laborem fore: spolia totius Orientis offerri. Vix gladio futurum opus: Totam aciem suo pauore fluctuantem vmbonibus posse propelli. Victor ad haec Atheniensium Philippus pater innocabatur, domitiaeque super Beroeae, & vrbis in ea nobilissimae ad solum diruta species repraesentabatur animis.

Cum adiret Graecos, admoebat, ab ijs gentibus illata Graeciae bella, Darij prius, deinde Xerxis insolentia, aquam ipsam, terramque populantium, vt neque fontium haustum, nec solitos cibos relinquerent. Deinde Deum templa ruinis, & ignibus esse delecta: vrbes eorum expugnatas: foedera humani, diuinique iuris violata.

Illyricos vero, & Thraces rapto viuere asuetos, aciem hostium auro, purpuraque fulgentem intueri iubebat, praedam non arma gestantem. Trent, & imbelibus foeminis aurum viri eripent: aspera suorum montium iuga, nudosque colles, & perpetuo rigentes gelu ditibus Persarum campis, agrisque mutant. Ita qua quisque capitur eica delinendus.

Suadentis partes quae

II. In eo qui suadet, duo potissimum requiruntur, auctoritas, quae ex sapientia, virtute, opibus, aetate, & ceteris inualefcit: Deinde amor, & beneuolentia in res nostras. Primum igitur maxime solemus moueri eorum sapientia peritiae, & experimentis, qui aliquid suadent, vel dissuadent, quod eleganter his versibus expressit Ausonius.

Auson. in epigrā. ad Theodosiū Imperat.

*Agricolam si stana Ceres dare semina terris,
Gradibus iubens, si capere arma duces,
Soluere de portu classem Neptunus inermem:*

*Fidere tam fas est, quam dubitare nefas.
Insani quamuis hument mare, crudaq; tellus
Seminibus, bello nec satis apta manus.
Nil dubites auctore bono.*

Itaque nauum duces facile sequuntur milites, & in quamcunq; partem inflexerit, mouentur. Quin lacris, & exarmatis nauigijs impositi, nonnunquam tranant maria, & quidlibet moluntur, vnus viri robustissima quadam auctoritate concitati: sin contra imperitus sit, aut infelix Imperator, turissima quaeque formidant. Similiter in ceteris euenit: Nam & peritos medicos requirunt aegroti, quibus suam salutem committant, quos vbi tales sibi persuaferint, nihil non valetudinis recuperandae causa sub eorum auspicijs faciunt, callidos, & longo rerum vsu tritos nauas nauigantes, doctos praecceptores discipuli, bonos fabros, bonos sartores, bonos etiam cerdones quisque desiderat, quibus rem suam committat. Ad peritiam accedat oportet integritas, & certa in nos beneuolentia. Nam si peritissimum hominem in ea re, quam agredimur, nacti sumus, verisimiliter tamen, fallacem, & sui potius amantem, quam nostri, deprehendamus, eius suasiones, & dissuasiones auersamur. Hoc Virgilius in oratione Iunonis, & Veneris indicare voluit quarto Aeneidos. Nam Iunonem blanda, & valde probabili oratione de retinendo Aenea Carthagine loquentem inducit.

Simulatio res hinc detestari per-suadet.

Sed quis erit modus, aut quo nunc certamina tanto?

Quin potius pacem aeternam, pactosq; hymenaeos

*Exorcemus? habes, tota quod mente peristi,
Ardet amans Dido, traxitq; per ossa furor.*

Communem hunc ergo populum, paribusq; regamus

*Auspiciis: liceat Phrygio seruire marito,
Dotalesq; tua Tyrios permittere dexera?*

Quid hac oratione in speciem honestius, aut vtilius? nec tamen persuadetur Venus. Cur? - Sensit enim simulata mente loquentem, nec sibi tam beneuolam Iunonem credere poterat: frustra igitur laborant in suadendo, aut dissuadendo, qui minime diliguntur, aut amici non putantur. Prius deuincire peccatus oportet, quod ferias, quod si laboret aliqua suspicione, paulatim obsequijs, & certis beneuolentiae signis euellenda est, antequam res longius progrediatur. Contra, si nihil obsti-

obstiterit, si sapientia, si integritas, si fida in suadente benevolentia, magni sunt ad omnem persuasionem aculei, & qui his fulcus ad- miniculis suadet, *συγγαν πλεον εβ. α. τ. α. τ. πλεον λαλοντων. συνιρημοσα γαρ εντα- κας κυριθ, (κα) τοις δικαιομασιν εσε. ορδω*

S. Ignatius in epist. ad Philadelph.

III. In argumentis videndum est, ut minuta succidantur, ea autem proferantur, quae maioris sunt ponderis, qualia sunt diuina; Nam omnes religione mouentur, & nulla res multi- tudinem efficacius regit. Plenae sunt exem- plis omnium gentium historiae, in quibus fal- sa etiam superitione deluse mortalium vo- luntates in omnem partem flexibiles impel- luntur. Atque, ut ait Valerius Maximus, prisci Romani itatas, solemneseque ferias Pon- tificum scientia, bene gerendarum rerum au- ctoritatem, augurum obseruatione; Apollin- nis praedictiones vatium libris, Portentorum depulsa Hetrusca disciplina explicari volue- runt.

Cicero. s. in Verr. Curt. l. 4.

His artibus Zoroastres apud Babylonios, apud Lacedaemonios Lycurgus, apud Athenienses Minos, apud Romanos Numa multa suaserunt: Verum, fraude superitionum agnita, nullum argumentum est debilitas.

Diuinis proxima sunt humana, εσα αναρσι- νικα, quae spectabile damnum inferunt, ut morbi, plagae, membrorum mutilationes, amissio fortunarum, quorum propositi terro- res si imminere videantur, potentissimis ma- chinis animos percellunt.

A' αναρσινα consequuntur bonorum spes, & promissiones, quibus quisque pro suo ingenio, ut superius demonstratum est, afficitur; quo certiora autem videntur, eo plus affi- ciunt.

Suasione forma & modus.

Quarto, quod ad modum attinet, videndum est, ut comodo loco, ut opportuno tempore, ut minimè suspicioso, & reluctanti, eius qui mo- uendus est animo, prima fiat aggressio; Deinde, ut non apparata, non insidians videatur oratio, non verbosa sit, non picta, non ueni- liter lasciuens, sed simplex, honesta, sincera, parca verborum, sententijs, & argumentis preta, quod maximè fieri oportet, ubi de re negotiosa sermo est, apud callidas, & occupa-

tas aures, adde etiam suspicaces: nam tunc omnis ornatus habetur pro dolo.

Alia tamen agendi ratio est in floridis argu- mentis, qualia solent esse Ethicorum Phi- losophorum: tales enim orationes expositio- nem, quanquam sobriam illam quidem, & mi- nimè fucam desiderant: iuuerit nonnun- quam verbis res, & experimenta coniungere, quod Cyrus admodum prudenter fecisse, me- moratur à Iustino, qui etiam expeditionem in Medos pararet, conuocato populo iubet om- nes praesto cum securibus adesse, & syluam viae circumdatam excidere. Quod cum stre- nuè fecissent, eisdem postera die, ad paratas epulas inuitat: Deinde, cum alacriores ipso conuiuio factos videret, rogat, si conditio pro- ponatur, utrius vitae fortem legant, hesterni la- boris, an praesentium epularum, praesentium; ut acclamare omnes, ait, Hesterni, similes labori omnem vitam acturos, quoad Medis pareant: se sequutos hodiernis epulis. Laetis omnibus Medis bellum infert: ita re ostendere oportet, quod suadetur: nihil enim est ad in- fringendam aliorum dissuasionem, nostramque sententiam confirmandam potentius.

Si res desint, valida sunt exempla sepius ob oculos ponenda, quae magnum in utramque partem momentum habere solent.

De exhortatione & cohorta- tione.

CAPVT IX.

EXhortatio differt à suasionem, quod haec sit consilij, illa motus: in suasionem si- quidem Orator docere, in exhortatio- tione inflammare nititur: quomobrem, & in suadendo, ut re adhuc incerta, plus argumen- torum est, in exhortando plus calor. Proui- dendum est in primis, ut res, ad quam horta- mur alios omnes, numeros habeat honestatis: nam si quid turpiculi appateat, rationibus prius erit diluendum, quam motus, & affe- ctuum faces adhibenda.

Exhorta- tio differt à suasionem.

In exhortando ani- midetur, antequam de rei facilitate constet: mus prius nam si minimè conuictos, & reluctantes ad- ratione huc animos coneris exhortari calidijs, idem vincendum: facias, ac si lignum adhuc viride, & crudum quam prima aggressione nitaris incendere. Itaque mouenda nec.